

**PANDUAN AMALAN BAIK
PEMBUATAN PRODUK HERBA MANDIAN**

Shamsul Muhamad

PINGGIRAN
HUTAN TROPIKAL
KAYA DENGAN TUMBUHAN
HERBA MANDIAN

PANDUAN AMALAN BAIK
PEMBUATAN PRODUK HERBA MANDIAN

Shamsul Muhamad

Teknologi Pembangunan Produk
Fakulti Industri Asas Tani
Universiti Malaysia Kelantan
Kampus Jeli

DEDIKASI KEPADA 39 PELAJAR YANG MENGAMBIL KURSUS
PEMBANGUNAN PRODUK HERBA (FAE3093)
SEMESTER 1 SESI 2021/2022

E19A0099	SHALINE A/P MUNIANDY
F19A0008	AHMAD MUZAKKER AIMAN BIN RUZIMAN
F19A0019	BALQIS BINTI ZAINI
F19A0026	CHIN PEI YING
F19A0030	DEVVEN RAO A/L GUNASEGARAN
F19A0031	DHARSHINNY A/P MURALI DASAN
F19A0038	GAN YEU TORNG
F19A0050	JAYASHREE A/P PARAMASIVAN
F19A0055	KARMILA BINTI LAHU
F19A0065	MOHAMAD AKMAL BIN MANAF
F19A0072	MUHAMAD AQMAL BIN ROZHAN
F19A0094	MUHAMMAD IZZAN BIN MOHD SAID
F19A0109	NISALINI NAIR A/P DEVENDRAN NAIR
F19A0137	NUR DIEYANA BINTI MAT HASSAN
F19A0139	NUR FARAHANI BINTI ABDUL RAHMAN
F19A0144	NUR IZZATI BINTI MD AKIL
F19A0149	NUR SYAFIQAH BINTI SUBAHAKI
F19A0162	NURUL DINIE BINTI MOHD YUSOFF
F19A0168	NURUL NADZIRAH BINTI DESA
F19A0177	ROOBA A/P SEGAMANY
F19A0180	SIITI NUR AISHAH BINTI ABDULLAH
F19A0183	SITI AMIRA BINTI ZAHARUDDIN
F19A0195	TURGA TARSHINI A/P RAMESH
F19A0210	FATIN NABILAH BINTI ZALANI
F19A0229	AIN AMIRAH BINTI AHMAD
F19A0248	JIVASHREE A/P GANASAN
F19A0253	MOHAMAD ADIB BIN BAKARUDIN
F19A0254	MOHAMAD FAHEEM AQEEL BIN MAD FADZIL
F19A0256	MOHD AZREEQ HAQIMI BIN MUKRIM
F19A0271	NOR AZIMAH BINTI NORDIN
F19A0279	NUR ALIS NAZIHAH BINTI MOHD NAZARI
F19A0300	NURSABRINA AUNI BINTI MOHAMMAD
F19A0307	SARAH YASMIN BINTI RAMLI
F19A0311	CHRISTIE UYANG JOHN
F19B0016	ANIS FARZANA BINTI AHMAD JAMAIDI
F19B0141	NUR HANNANY BINTI MUHAMMAD HALILI
F19B0282	NUR ASYIKHEN BINTI MOHD NOR
F19B0318	HALIMATUN AISYAH BINTI MOHAMAD
J19A0112	DEVENIYA A/P SANDRAN

Terbitan Pertama 2021

Hakcipta terpelihara.

Tidak dibenarkan mengeluarkan mana-mana bahagian daripada terbitan ini sama ada ilustrasi atau isi kandungannya dalam apa jua bentuk dan dengan cara apa jua cara sama ada secara elektronik, fotokopi, mekanikal, rakaman atau cara lain sebelum mendapat kebenaran bertulis daripada pemilik hakcipta terlebih dahulu.

Oleh

SHAMSUL MUHAMAD

Fakulti Industri Asas Tani, Universiti Malaysia Kelantan,

Kampus Jeli, 17600 Jeli,

Kelantan, MALAYSIA.

<http://fiat.umk.edu.my/>

e-mel: shamsul.m@umk.edu.my

Perpustakaan Negara Malaysia

Panduan Amalan Baik Pembuatan
Produk Herba Mandian

e ISBN 978-967-26617-0-2

9 7 8 9 6 7 2 6 6 1 7 0 2

KANDUNGAN

BAB		Muka surat
1	AMALAN BAIK PENGUMPULAN TUMBUHAN LIAR UNTUK BAHAN HERBA MANDIAN	1
2	AKTIVITI LEPAS TUAI	11
3	PENYIMPANAN REKOD, SAMPEL DAN PENYEDIAAN SPESIMEN HERBARIUM	21
4	TUMBUHAN LIAR UNTUK BAHAN HERBA MANDIAN	28
5	TUMBUHAN TANAMAN UNTUK BAHAN HERBA MANDIAN	42
6	TOPIK PENTING DALAM HERBA MANDIAN	53
	RUJUKAN	62
	INDEK	63

PRAKATA

Tujuan buku ini ditulis ialah sebagai panduan amalan baik pengumpulan tumbuhan herba liar kepada pengusaha dan bakal pengusaha herba mandian komersil, pelajar yang mengambil jurusan yang berkaitan herba dan untuk para individu yang berminat dengan herba mandian. Panduan amalan baik ini telah diadaptasi daripada dokumen "*WHO guidelines on Good Agricultural and Collection Practices (GACP) for Medicinal Plants*" yang diterbitkan oleh Pertubuhan Kesihatan Dunia (WHO, World Health Organization). Buku ini mengandungi enam bab; panduan amalan baik pengumpulan herba liar disajikan dalam Bab 1, Bab 2 dan Bab 3, manakala Bab 4 menyenaraikan 26 spesis tumbuhan liar yang sering digunakan oleh penduduk tempatan sebagai herba mandian. Adalah tidak lengkap jika tidak menyenaraikan tumbuhan tanaman yang digunakan oleh masyarakat setempat sebagai herba mandian, maka Bab 5 mempersembahkan 20 spesis tumbuhan tanaman yang digunakan untuk tujuan ini. Tambahan, 56 spesis tumbuhan liar dan tanaman ini ditunjukkan dengan gambar beresolusi tinggi bagi membantu proses pengecaman tumbuhan. Bab 6 pula menyajikan beberapa topik penting dalam herba mandian.

Shamsul Muhamad

BAB 1

AMALAN BAIK PENGUMPULAN TUMBUHAN LIAR UNTUK BAHAN HERBA MANDIAN

oleh

Shamsul Muhamad